

GÖÇÜN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ BAĞLAMINDA AVRUPA BİRLİĞİ'NİN BELARUS GÖÇMEN KRİZİNE YAKLAŞIMI

Fatma HATAP*

Hüseyin YELTİN**

Geliő Tarihi: 19/05/2022

Kabul Tarihi: 13/06/2022

Özet

Göç olgusu, nedenleri ve çeşitleri açısından birçok araőtırmaya konu olmuştur. Özellikle Soğuk Savaşın sona ermesinin ardından göç konusu güvenlik bağlamında ele alınmaya başlanmıştır. Klasik uluslararası ilişkiler teorilerinde yer alan güvenlik algısının sorgulanmasıyla beraber, göç de yeni güvenlik anlayışının bir öznesi haline gelmiştir. Kopenhag Okulu'nun ortaya koyduğu güvenlikleştirme kavramı, göç ve güvenlik ilişkisinin belirlenmesinde önemli bir hareket noktası olmuştur. Dolayısıyla Kopenhag Okulu'nu göç olgusunun bir güvenlik sorunu olarak ele alınabilmesini sağlaması bu çalışmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır. Buradan da hareketle bu çalışmada, Avrupa'da giderek bir güvenlik sorunu haline gelen göçün, Avrupa Birliği'nin (AB) Belarus göçmen krizi yaklaşımına etkisi, güvenlikleştirme kuramı temel alınarak tartışılacaktır. Bu noktada göçün güvenlikleştirilmesi üzerinde durularak, konu eleştirel güvenlik çalışmalarından Kopenhag Okulu'nun düşünceleri özelinde incelenecektir. Dahası çalışmada, özellikle göçün bir söz edimi yoluyla güvenlikleştirildiği üzerinde durularak; Avrupa'nın gündeminden düşmeyen göçmen krizinin siyasilerin söylemleri üzerinden nasıl bir güvenlik tehdidi olarak inşa edildiği üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Güvenlik, Güvenlikleştirme, Belarus, Avrupa Birliği.

* Anadolu Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, Doktorant, fatmahatap42@gmail.com , Orcid ID: 0000-0002-0838-9351

** Anadolu Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, Doktorant, huseyinyeltin@gmail.com, Orcid ID: [0000-0002-4434-2358](https://orcid.org/0000-0002-4434-2358)

THE EUROPEAN UNION'S APPROACH TO THE BELARUS MIGRANT CRISIS IN THE CONTEXT OF SECURITIZATION OF MIGRATION

Abstract

Migration has been the subject of many studies in terms of its causes and types. Especially after the end of the Cold War, the issue of migration began to be discussed in the context of security. Along with the questioning of the perception of security in classical international relations theories, migration has also become a subject of the new understanding of security. The concept of securitization introduced by the Copenhagen School has been an important starting point in determining the relationship between migration and security. Therefore, the Copenhagen School's analysis of the phenomenon of migration as a security issue constitutes the starting point of this study. From this point of view, in this study, the effect of migration, which has become a security problem in Europe, on the European Union (EU) approach to the Belarusian migrant crisis will be discussed on the basis of the securitization theory. In this article, the securitization of migration will be emphasized and the subject will be examined in the context of the Copenhagen School's thoughts on critical security studies. In addition, in this study, with particular emphasis on the securitization of migration through a speech act; It will be focused on how the migrant crisis, which does not fall on the agenda of Europe, is built as a security threat through the discourses of politicians.

Keywords: Migration, Security, Securitization, Belarus, European Union.

Giriş

Göç insanlık tarihi boyunca varlığını korumuş, göçün nedenleri ve çeşitleri üzerine pek çok çalışmalar yapılmıştır. Şimdilerde ise göçün farklı bir boyutu konuşulmaya başlanmıştır. Özellikle 20. yüzyılda yaşanan küresel ve bölgesel savaşlar, etnik ve dini çatışmalar, iç savaş sonucu yaşanan ağır insan hakları ihlalleri gibi gerekçelerle pek çok insan kitlesel olarak buldukları bölgeyi terk etmeye başlamış, bu durum ise devletlerin göç konusunu gündemine taşıyarak, göçün, güvenlik konusuyla ilişkilendirilmesine neden olmuştur. İçinde bulunduğumuz dönem göçün belki de tarihte hiç olmadığı kadar güvenlikle ilişkilendirildiği, siyasi olarak da fazlaca güvenlik sorunu olarak görüldüğü bir dönemdir. Göç ve göçmenlerle ilgili meseleler siyasilerin söylemleriyle birlikte halk tarafından da dikkatle takip edilirken,

kişilerin konuya dikkatleri siyasilere bu alanda daha fazla görüş bildirmesini beraberinde getirmektedir.

Göç, daha önceleri genellikle ekonomik kaygılara dayanırken, günümüzde giderek insanların kendi güvenlikleri için buldukları yeri terk etmeleri şeklinde ortaya çıkmaktadır. Karşı karşıya kalınan tehditlerin yol açtığı göç dalgaları bir süre sonra yeni bir güvenlik tehdidini beraberinde getirmeye başlamış, bu durum ise göçün güvenlik boyutunu tartışmaya açmıştır. Daha önceleri düşük politika (low politics) alanında değerlendirilen göç, yüksek politika (high politics) alanında değerlendirilerek siyasallaşmış ve güvenleştirilen bir olgu haline gelmiştir. Göçün, göç alan ülke için pek çok sorunları beraberinde getirdiğine yönelik algı ise toplumda yabancı düşmanlığını tetiklemiştir. Göçmenler terör olaylarıyla birlikte anılır hale gelerek potansiyel birer suçlu, refah toplumuna yönelik bir tehdit olarak görülmüş ve ötekileştirilmeye başlanmıştır. Dolayısıyla göç ve güvenlik ilişkisini bu minvalde değerlendirmek günümüzde göçün güvenleştirilmesine dair söylemleri anlamamızda önemlidir. Göçün güvenlikle olan ilişkisini incelerken güvenlik konusunda ortaya atılan kuramlar üzerinde durarak güvenliğe dair yapılan çalışmaların geçirdiği evrimlerden bahsetmek konunun bütüncül bir şekilde değerlendirilebilmesi adına faydalı olacaktır.

Günümüz dünyasında uluslararası sistemi derinden etkileyen ve ülkelerin buna karşı bir politika yürütmesini gerektiren konuların başında “göç krizi” gelmektedir. Özellikle “düzensiz göç” olarak da adlandırılan bu konu, çatışmaların hızla arttığı dünyamızda sıkça karşımıza çıkmaktadır. Dünyanın çeşitli bölgelerinde yaşanan çatışma halinin nihayete ermemesi, ekonomik kaygıların giderilememesi, o coğrafyalarda yaşayan insanların, kendilerini daha rahat ve huzurda hissedeceği alanlara doğru yönelmesine yol açmaktadır. Dolayısıyla çatışmalardan ve istikrarsızlıklardan kaçan insanlar, gelişmiş ve sanayileşmiş ülkelerde bir endişe kaynağı olarak görülmektedir. Çünkü göç ettikleri ülkelerdeki refah, istikrar ve sosyal ortam, anavatanlarından kopan/kopartılan kişiler için çekici bir faktör olarak değerlendirilmektedir (Buonanno, 2017:101).

Uluslararası toplumun en sıcak ve güncel konularının başında gelen düzensiz göç krizinin, ülkeleri, bölgeleri hatta uluslararası sistemi temelden etkileyebilecek derecede bir güce sahip olduğu söylenebilir. Nitekim günümüzde Suriye’de, Afganistan’da, Libya’da ve dünyanın birçok bölgesinde devam eden savaşlar, çatışmalar, istikrarsızlıklar o ülke vatandaşlarının daha iyi yaşam şartına sahip olabilmek adına topraklarını terk ederek göç etmesine neden olmaktadır. Özellikle böylesi bir ortamdan göç yoluyla uzaklaşan mülteciler, Avrupa

ülkelerini tercihlerinin en başına koymaktadır. Çünkü Avrupa ülkeleri yukarıda da bahsi geçtiği gibi ekonomik refahı, can güvenliğinin sağlanması, insani değerler ve sosyal yaşam gibi öne çıkan konulardan dolayı bir cazibe merkezi olarak görülmektedir. Nitekim bu çekici faktörü baz alan kişiler, göç yoluyla ülkelerinden ayrılarak, daha refah, can güvenliğinin daha güvende olduğu ve sosyal yaşantının bir cazibe merkezi haline geldiği inanılan Avrupa'ya gitmeyi tercih etmektedir. Dolayısıyla bu durum Avrupa için, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yaşadığı en büyük ve en zor göçmen krizi olarak da tarihe geçmiştir (Metcalf-Hough, 2015). İşte tam da böylesi bir durumda, ülke sınırları içerisinde yoğun şekilde göçmen barındıran devletler, zaman zaman ülkelerinde bulunan göçmenleri koz olarak kullanma yolunu seçebilmektedir. Dolayısıyla, ülkesinde göçmen barındıran ülkeler için de “göçmen kozunun” doğmasına da vesile olmaktadır. Nitekim yakın dönemdeki Belarus-Polonya-Litvanya sınır hattındaki hareketlilik de bunun en önemli işaretlerinden biri olarak görülebilir.

Genel bir çerçevenin ardından çalışmanın kapsamından bahsetmek yerinde olacaktır. Bu makalede, ilk olarak kavramsal çerçeve ele alınacak ve “güvenlikleştirme”, “toplumsal güvenlik” ve “güvenlikdışlaştırma” gibi kavramlar Kopenhag Okulu öncülerinin ortaya attığı görüşlerden hareketle açıklanmaya çalışılacaktır. Burada özellikle göçün bir “söz edimi” yoluyla güvenlikleştirildiği üzerinde durularak; Avrupa'nın gündeminden düşmeyen göçmen krizinin siyasilerin söylemleri üzerinden nasıl bir güvenlik tehdidi olarak inşa edildiği üzerinde durulacaktır. Çalışmanın ikinci kısmında Polonya Belarus arasında yaşanan göçmen krizinin arka planı ve tarafların söylemleri ele alınacaktır. Ayrıca, siyasilerin söylemleriyle göçün kuramsal çerçevede ifade edilen görüşleri destekler nitelikte olup olmadığı, göçün bir güvenlik tehdidi olarak mı inşa edildiği tartışılacaktır. Bunu yaparken de söz edimi yolundan hareket edilerek söylem analizi yapılacaktır. Sonuç kısmında da elde edilen bulgular sunulacaktır.

1.Kuramsal Çerçeve: Kopenhag Okulu ve Söylemsel Yaklaşım

Güvenlik, üzerine farklı görüşlerin ortaya atıldığı bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde Kopenhag Okulu teorisyenleri tarafından önemle üzerinde durulan güvenlik kavramına ilişkin, teorinin temsilcilerinden olan Barry Buzan'ın, güvenliğin “tıpkı sevgi, özgürlük ve güç kavramları gibi tartışmaya açık muğlak” bir kavram olduğuna yönelik görüşü de kavram üzerinde çeşitli görüşlerin ve tartışmaların olmasını destekler niteliktedir (Buzan, 1991:7). Buzan'ın yanı sıra David A. Baldwin de güvenliği “tartışmalı” olmasından ziyade “kolayca karıştırılabilen ve yeteri kadar açıklanmamış bir

kavram” olarak ifade etmektedir. Baldwin, “kimin için güvenlik” ve “hangi değerler için güvenlik” sorularına verilecek cevabın güvenliğin açıklanmasında önemli olduğuna vurgu yapmaktadır (Baldwin, 1997:13). Güvenlik kavramı esasında ortada bir tehdit olmaksızın bir anlam ifade etmemekle birlikte, güvenlikten söz edebilmek için bir “öteki”nin de varlığı önemlidir. Zira bir konunun güvenlik sorunu haline gelebilmesi için bir tehdide veya “biz”in karşısındaki bir “öteki”ye işaret etmesi gereklidir. Ole Wæver, tam da bu noktada güvenlikle ilgili, bir güvenlik tehdidinin varlığından ve tehditlere karşı birtakım tedbirlerin alınması durumundan söz ederken, güvensizliği de tehditlere karşı yeteri kadar tedbirlerin alınmaması şeklinde yorumlamıştır (Wæver, 1995: 7).

Güvenlik çalışmaları Soğuk Savaş’ın son on yılına kadar genellikle ulusal güvenlik çalışmaları ve stratejik çalışmalar çerçevesinde değerlendirilmiştir. 1970’lerin sonu 1980’lerin başıyla birlikte, salt askeri güvenliği öne çıkaran teorileri sarsacak düşünceler ortaya atılmış ve demokrasi, insan hakları, sivil toplum, silahsızlanma, çevre kirliliği, ekonomik eşitsizlik, etnik çatışmalar, salgın hastalıklar, toplumsal sorunlar gibi konular güvenlik çalışmalarının gündeminde yer almaya başlamıştır. Geleneksel güvenlik çalışmalarının ilk eleştirildiği nokta ulusal güvenliği sağlama adına devlet merkezli bir düşünce yapısına sahip olmasıdır, zira özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde yaşanan gelişmeler göstermiştir ki güvenliğin tek öznesi artık sadece devlet olmaktan çıkmış, bireyler ve toplum da güvenliğin öznesi olmaya başlamıştır. Dolayısıyla güvenliğe dair yeni görüşler ortaya atılırken; analiz düzeyi özelinde bazı eleştiriler getirilerek söylemler de değişmeye başlamıştır.

Geleneksel güvenlik çalışmalarına yönelik önemli eleştirileri barından Buzan’ın “*People, States and Fear*” adlı eseri bu noktada önemlidir. Buzan güvenliğin askeri, ekonomik, toplumsal, çevresel ve siyasi olmak üzere beş farklı boyutunun olduğunu iddia ederek güvenliğin çerçevesini genişletmiştir (Açıkmeşe, 2014: 246-247). Güvenlikle ilgili üçüncü bir yol olarak ortaya çıkan Wæver ve Buzan’ın öncülüğündeki Kopenhag Okulu, güvenliği söz edimi şeklinde tanımlamakta ve bir konunun güvenlik meselesi haline gelebilmesinde güvenlik ajanslarının edimsel güçlerinin siyasi bir sonucunun olması gerekliliğine vurgu yapmaktadır (Buzan ve Hansen, 2009: 213). Dolayısıyla güvenikleştirme yaklaşımında güvenlik, nesnel bir konumdan çıkarak söylemsel ve siyasal olarak bir güç haline gelmekte ve söylemle inşa edilmektedir. Güvenliği bir söz edim olarak yorumlayan Kopenhag Okulu, bir konunun güvenlik problemi olarak değerlendirilmesi için o “şeyin” güvenlik sorunu olarak görülmesi ve anlamlandırılması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Güvenikleştirme teorisi bu

noktada sosyal inşacılığı kullanarak söz edimleri yoluyla inşa edilen güvenlik konusunun siyasi yönüne de değinmektedir. Örneğin siyasi bir liderin göçmenlerle ilgili toplumsal barışı tehdit ettiğine yönelik söylemi bir durum tespitinin ötesinde konunun siyaset dışı alandan siyasal alana ardından da güvenlik alanına taşınması anlamı taşımaktadır. Bu durum ise devletlerin göçmenlere yönelik güvenlik önlemlerinin meşrulaştırılmasında önemli bir yere sahiptir.

Güvenliğin çerçevesini genişleten yaklaşım, bireyin varlığını tehdit eden her konunun güvenlik kapsamına girmesine ise karşı durmaktadır. Güvenlikleştirme teorisi; siyaset teorisi, söz edimi ve sosyal inşacılığı kullanarak, güvenliği nesnel bir tehditten kaynaklı bir sorun olarak değil, söz edim yoluyla inşa edilen bir gerçeklik olarak ortaya koyarken, analiz düzeyini devlet ve toplum güvenliği olarak belirlemektedir. Bu durum ise diğer teorisyenler tarafından eleştirilmektedir. Bu noktada Ken Booth (1991) ve Wyn Jones (1999) bireyin güvenliğini merkeze alarak tehditlerin ekonomik çöküşler, siyasi baskılar, etnik çatışmalar, açlık, hastalık ve çevresel sorunlar şeklinde kendini gösterdiğini öne sürmektedir. Analiz düzeyinin devlet ve toplum güvenliği olarak kalmasını eleştiren Aberystwyth Ekolü, güvenliğin sınırlarının sadece devlet tarafından çizilmesine karşı çıkarak “yaşamı belirleyen kısıtlamalardan az ya da çok özgürleştirerek farklı yaşam olanaklarının keşfini mümkün kılan” diyerek herkesin güvenliğinin ele alınmasının gerektiğini öne sürmekte ve özgürleştirme kavramına vurgu yapmaktadır (Rumelili ve Karadağ, 2017: 71-72).

Yukarıda güvenlik kavramına dair ortaya atılan görüşlerden Kopenhag Okulu’nun öncüleri olan Buzan ve Wæver’in görüşlerine kısaca değinilmiştir. Bununla birlikte, bu çalışmanın temel dayanağı olması sebebiyle Kopenhag Okulu’nun görüşleri üzerinde detaylıca durulacaktır. Kopenhag Okulu’nun, güvenlik ile ilgili en önemli katkısı güvenlikleştirme kuramıdır. Bu kuram, yaklaşımın temelini oluştururken diğer yaklaşımların açıklanması için de önemlidir. Güvenlikleştirme, siyasallaştırmanın daha aşırı bir versiyonu olarak görülürken, teoride herhangi bir kamu meselesi, politize edilmemiş yani devletin gündeminde olmayan ya da kamusal anlamda tartışma meselesi haline getirmediği bir alandan politize edilen yani kamu politikasının bir parçası olarak görülen bir alana, ardından da güvenlik alanına kadar uzanan geniş bir yelpazenin parçasıdır. Bu noktada Kopenhag Okulu öncüleri devletlerin kimilerinin dini, kimilerinin kültürü siyasallaştırarak güvenlikleştirdiğine değinerek, din konusunda İran, Suudi Arabistan ve Burma’yı, kültür konusunda ise Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) ve İran’ı örnek göstermektedir. Kamu politikasının bir parçası

haline gelen konu siyasal alana taşınmaktadır. Burada önemli olan nokta bir konunun güvenikleştirilip güvenikleştirilemeyeceğine bireysel algıların karar vermediği, bunun ancak öznel arası müzakereler sonucu kabulüyle olan politik bir süreçle gerçekleştiği ve güvenikleştirici bir aktör tarafından güvenikleştirici bir hareket olduğu şeklindedir (Buzan, Wæver ve Wilde, 1998: 23-24; Wæver, 2003: 12).

Buzan ve Wæver, güvenikleştirme kuramında, “güvenikleştirme adımı” ve “başarılı güvenikleştirme” arasında da bir ayrıma dikkat çekerek, güvenikleştirici aktörün dile getirdiği her konunun güvenikleştirilmenin gerçekleştiği anlamı taşımadığını, bunun için hitap edilen kitle tarafından da bu konunun bir güvenlik konusu olarak görülmesi ve güvenliğin sağlanması adına atılan adımların da meşru olarak görülmesine bağlı olduğu vurgusunu yapmaktadır. Güvenikleştirme kuramında bir sorunun varoluşsal bir tehdit olarak ele alınması güvenikleştirilmenin gerçekleştiği anlamını taşımamaktadır. Bu noktada güvenikleştirme, güvenikleştirici aktör ve dinleyici kitle arasındaki söz edimi yoluyla gerçekleşen ilişkiyle oluşmaktadır. Bir konunun güvenikleştirilmesi dinleyici kitle tarafından kabul görmesi ve konunun bir güvenlik sorunu olarak görülmesi ile mümkündür. Aksi durumda söz edimi yoluyla inşa edilen güvenikleştirme sadece bir güvenikleştirme adımı olarak kalmaktadır. Dinleyici kitlenin konuyu bir güvenlik sorunu olarak kabul etmesiyle güvenikleştirici aktörün soruna dair alacağı önlemler noktasında da rıza göstermesini doğuracaktır. Dolayısıyla güvenikleştirmenin tam anlamıyla gerçekleşmesi, güvenikleştirici aktörle dinleyici kitle arasındaki ilişkiyle doğrudan ilintilidir. Bunlara ek olarak, bir meselenin güvenikleştirici aktör tarafından güvenlik sorunu olarak ifade edilmesi aslında o aktörün siyasi bir karar verdiğini ve verdiği kararlar normal siyasete dair konuların askıya alınmasını, güvenlik sorunu olarak dile getirdiği konunun da acilen konuşulmasını ve bu noktada önlemler alınmasını sağladığı da bir gerçek olarak görünmektedir (Buzan, Wæver ve Wilde, 1998: 24- 25).

Göç ve güvenlik ilişkisinde güvenikleştirme kavramı dışında toplumsal güvenlik kavramı da önemli bir yere sahiptir. Toplumsal güvenikte devlet değil, toplumsal kimlik yani uluslar, dini ya da etnik topluluklar tarafından oluşturulan “biz” algısı referans alınarak (Wæver, 1993: 25-26) göçmenlerin toplumsal barışı tehdit ettiği, dil, din, kültür ve geleneklerin devam ettirilebilmesi için bir tehdit olduğuna vurgu yapılmaktadır. Burada öne çıkan kavram toplumun bekası olurken; “biz” kimliğine yönelik tehditlerin oluşmasından söz edilerek göç ve göçmenler güvenikleştirilmektedir. Bu bağlamda göçmenlerin toplum içi refahı tehdit

ettiğine dair söz ediminde toplum referans olarak alınmaktadır. Dolayısıyla göçün güvenlikle ilişkisinde güvenlikleştirme adımlarından en önemlisi devletin değil “toplumun referans noktası” olarak belirlenmesi ve toplumsal güvenliğin bir güvenlik meselesi olarak inşa edilmesidir. Toplumsal güvenlik kavramıyla birlikte, toplumun kimlerden oluştuğu, topluma yönelik tehdit algılarının nasıl ve ne şekilde kurulduğu gibi sorular gündeme gelmiş ve bu konularla ilgili görüşler ortaya atılmıştır (Rumelili ve Karadağ, 2017: 76-77)

Kopenhag Okulu, toplumun, toplulukların ve kendilerini bir topluluğun üyeleri olarak tanımlayan bireylerin “benlik” kavramıyla ilgili olduğunu ve bu kimliklerin de siyasi örgütlerden farklı olduğunu ifade etmektedir. Ne şekilde olursa olsun topluluklar bir gelişmeyi veya potansiyeli topluluk olarak hayatta kalmalarına yönelik bir tehdit olarak tanımladığında, toplumsal güvensizlik ortaya çıkar. Tanım olarak, toplumsal güvenlik, büyük, kendi kendini idame ettiren kimlik gruplarıyla ilgilidir ve bunların ne/neler olduğu ampirik olarak hem zamana hem de yere göre değişiklik göstermektedir. Burada dikkat edilmesi gereken toplumsal güvenlikle sosyal güvenliğin farklı şeyler olduğudur. Zira sosyal güvenlik bireylerle ilgilidir ve ekonomiktir. Toplumsal güvenlik ise kolektifler ve onların kimlikleriyle ilgilidir (Buzan, Wæver ve Wilde, 1998: 119- 120). Yukarıdaki ifadelerden anlıyoruz ki toplumsal güvenlik bizatihi toplumun “biz” kimliğine yönelik tehditleri ifade etmek için kullanılmaktadır. Toplumsal güvenlik gündemi, farklı dönemlerde ve bölgelerde farklı aktörler tarafından belirlenmiş, toplumsal güvenliğe yönelik tehditler “X halkı Y halkının akınıyla istila ediliyor veya seyreltiliyor; X topluluğu eskisi gibi olmayacak, çünkü toplum diğerlerinden oluşacak; X kimliği nüfusun kompozisyonundaki kaymayla değişime uğruyor” gibi söylemlerle güvenlik meselesi haline dönüştürülmüştür (Buzan, Wæver ve Wilde, 1998:121). Buradaki ifade incelendiğinde “istila”, “diğerleri”, “kimlik” gibi unsurların göç karşıtı söylemlerde sıklıkla üzerinde durulduğu görülmektedir. Avrupa’daki göç karşıtlığında da bu ve bunun ötesinde pek çok faktör göçün güvenlikleştirilmesi için aktörler tarafından kullanılmaktadır (Özerim, 16). Tüm bunlara ek olarak Kopenhag Okulu, göçünekonomik, çevresel faktörler, dini baskılar vb. pek çok nedenlerle gerçekleşebildiği gibi devletlerin nüfuslarını homojenleştirmeye yönelik siyasi bir programın parçası olabileceğini de vurgulamaktadır (Buzan, Wæver ve Wilde, 1998:121).

Toplumsal güvenlikle ilgili güvenlikleştirmeyi gerçekleştiren aktörler ise burada toplumsal aktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Kopenhag Okulu devlet başkanlarının, siyasetçilerin ya da medyada belli bir güce sahip olan kişi veya kuruluşları güvenlikleştirmeyi gerçekleştiren

aktörler olarak ele almakta, bu noktada göçün güvenlikleştirici aktörlerinden en önemlileri de“sağ” olarak adlandırdığımız siyasi partilerdir (Küçük, 2021: 8).

Kopenhag Okulu güvenliğin olumlu bir durum olmadığını, dolayısıyla kaçınılması gereken bir olgu olduğuna vurgu yapmaktadır. Zira bir konunun güvenlik sorunu olarak tanımlanması beraberinde bir otoritenin doğmasına sebep olmaktadır. Bir otoritenin ortaya çıkması özgürlüklerin kısıtlanmasını ve sorunların çözümü noktasında şiddet içerikli yöntemlerin de meşru bir hale getirilmesini de kaçınılmaz kılmaktadır. Dolayısıyla Kopenhag Okulu bu noktada sorunların güvenlik gündeminden çıkarılarak normal politik süreç içerisinde tartışılmasını ve çözüm bulunmasını önermektedir. Buradaki amaç, güvenliğin alanının genişletilmesinden ziyade kısıtlanmasıdır (Miş, 2011: 351). Bu noktada Kopenhag Okulu, göçün güvenlikleştirilmesinin neden olduğu dışlayıcı söylemlere vurgu yaparak bu olumsuz algıların yıkılması için göçün güvenlikdışlaştırılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Güvenlikdışlaştırmada temel konu bir meselenin güvenlikleştirilerek mi yoksa güvenlik dışına çıkarılarak mı açıklanması gerektiği yönündedir. Kavram, Okul’un en çok tartışılan kavramı olmakla birlikte detaylı ve derinlemesine izah edilmemiştir. Kopenhag Okulu, güvenlikleştirme konusunu negatif bir çerçeveye oturttuğu için her konunun güvenlikleştirilmesini sorunlu bulmakta ve devletin bekasını ilgilendiren konuların çerçevesinin çizilmesi gerektiğini bu çerçevede kalan konuların normal yollarla çözülmesi gerektiğini vurgulamaktadır (Rumelili ve Karadağ, 2017: 80). Göç konusunda da benzer sorunla karşı karşıya kalılabileceğinden göçün güvenlikdışlaştırılmasıyla güvenlik tehdidi olduğuna dair algının yıkılması gerektiğini ve bu sayede göçmenlerin bir tehdit olarak görülmeceğini de ifade etmektedir (Küçük, 2021: 8).

Yukarıda detaylıca açıklanan gelişmeler ışığında göçün özellikle Buzan ve Wæver’in çalışmalarında da örnek olarak verilen güvenlikleştirme konularından olduğu görülmektedir. Göç günümüzde hem ulus devlet düzeyinde hem de AB düzeyinde önemli bir gündem konusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum göçün Avrupa için de bir güvenlik meselesi haline gelmesinde etkili olmuştur. Göç alanında yaşanan gelişmeler göçün güvenlikleştirilmesinde etkili olurken bunun bir anda olmadığını tarihsel bir arka planının olduğunu belirtmek gerekmektedir. Eurobarometer’in Kasım 2011 tarihli kamuoyu araştırması göçün Avrupa’daki vatandaşların ilgilendikleri beş ana konudan bir tanesi olduğunu ve “Avrupa’nın şu anda karşılaştığı en önemli sorun nedir?” sorusunda en çok cevap olarak sunulan konuların başında geldiğini ortaya koymuştur. Göç, artık ekonomik durum, işsizlik ve enflasyon konularından

sonra en fazla konuşulan konu olurken, bu durum göçün güvenlik boyutunun da varlığını ortaya koymaya başlamış, göç bir şekilde güvenlik sorunu olarak algılanmaya başlamıştır (Özerim, 2014: 44-45).

2.Göçmen Krizinin Arka Planı ve Tarafların Yaklaşımı

Göçmen krizinin uluslararası sistemde yarattığı etkinin büyüklüğü başta siyasi, ekonomik, askeri ve ulusal güvenlik kavramlarının tartışılmasında görülebilmektedir. Konumuz bağlamında da göç krizinin sebep olduğu/olacağı etki değerlendirilecektir.

2021 yılının son aylarına doğru Belarus üzerinden Avrupa Birliği (AB) ülkelerinin topraklarına geçmek isteyen göçmenlerin, yakın dönemde yoğun ve toplu bir şekilde harekete geçmesinin ardında birtakım nedenlerin yattığı söylenebilir. Belarus üzerinden yaşanan göç krizinin doğuş sebeplerini anlamak açısından bu nedenlerin tespiti önemli bir arka plan olacaktır.

2020 yılında Belarus'ta gerçekleştirilen Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Aleksandr Lukaşenko'nun şüpheli bir galibiyet elde ettiği yönünde ciddi iddiaları olan AB ülkeleri, Belarus'taki seçim sonuçlarını şaibeli bularak, Lukaşenko'nun Cumhurbaşkanlığı'nı tanımamıştır. Ayrıca ülkeye yönelik bir dizi yaptırım kararı da almıştır. Bu durum, Belarus'ta hoşnutsuzluk yaratmış ve sonuç itibarıyla de Belarus iyiden iyiye Rusya'ya doğru yönelmeye başlamıştır. Ayrıca AB'nin seçim sonuçlarının meşruiyetini tanımadığını açıklamasından kısa bir süre sonra Belarus Cumhurbaşkanı Lukaşenko, ülkesinde çok sayıda göçmen bulunduğunu ve bu göçmenlerin ülkenin makroekonomik düzeyinde sıkıntılar doğurabileceğini ve dolayısıyla ülkesinde göçmenleri daha fazla ağırlayabilme şanslarının kalmadığını açıklamıştır. Dahası Lukaşenko ülkesine gelen göçmenlerin aslında Avrupa ülkelerine geçmek istediklerini, bunun da Avrupa'nın cazibe merkezi olmasından kaynaklandığını iddia etmiştir. Filhakika, Lukaşenko'nun bu açıklamalarının ertesinde göçmen krizinin doğması da manidar olarak görülebilir. Özellikle son dönemde Rusya ile Belarus arasında devam eden entegrasyon süreci, Belarus'un "göçmen kozunu" kullanmasının ardında Rusya faktörünün önemli olduğunun düşünülmesini de beraberinde getirmektedir.

Göç krizinin ana mimarı olan Belarus'un yaklaşımının ardından konuyla doğrudan ilgili olan diğer ülkelerin yaklaşımlarını da ele almak yerinde olacaktır. Bu bağlamda Polonya, Rusya ve AB ülkelerinin politikaları incelenecektir.

2.1.Polonya

Sınırlarında yaşanan göçmen akınına karşı Polonya, konuyla ilgili büyük bir endişe taşımıştır. Bu endişesini de yaptığı açıklamalarda ve uygulamaya koyduğu politikalarda görmek mümkündür.

Göçmen krizinin ciddi bir problem olarak doğmaya başladığı 2021 yılı Kasım ayı itibariyle Polonya’da endişeler hızla artmıştır. Nitekim Polonya Başbakanı Mateusz Morawiecki’nin Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin hakkında yaptığı açıklamalar bunu ispat edecek ifadeler olarak görülebilir. Morawiecki, Polonya’ya Belarus üzerinden girmeye çalışan göçmen dalgasını Putin’in organize ettiğini iddia etmiş ve Belarus’un gerçekleştirdiği bu eylemin arka planında ve organize olmasında Rusya’nın parmağı olduğuna işaret etmiştir. Dahası Morawiecki, göçmenlerin Polonya’ya ve ülkesi üzerinden AB topraklarına ilerletilmesinin aslında Polonya ve AB’nin istikrarsız bir yapıya kavuşmasını sağlamak adına göçmenlerin canlı kalkan olarak kullanıldığını ifade etmiştir (France24, 2021). Polonya bu noktada Belarus’un Kopenhag Okulu’nun göçle ilgili *“göçün, devletlerin nüfuslarını homojenleştirmeye yönelik siyasi bir programın parçası olarak kullanıldığı”* iddiasındaki gibi göçmenleri bir siyasi amaçla canlı kalkan olarak kullandığını öne sürmektedir. Dolayısıyla kuramsal çerçevede de ifade ettiğimiz gibi göçün günümüzde devletler tarafından güvenlikleştirilmesi zaman zaman siyasi planları sebebiyle de gerçekleşebilmektedir.

Polonya Başbakanı konuyla ilgili sadece Rusya ya da Belarus’u hedef almamış, aynı zamanda Türkiye’ye de benzer yönde tepkiler yöneltmiştir. Başbakan Morawiecki’nin iddiasına göre; Türkiye, Polonya’ya girebilmesi için sınıra Türk Hava Yolları (THY) şirketi aracılığıyla göçmen taşımıştır. Ayrıca Türkiye bu eylemi gerçekleştirirken de Belarus ve Rusya ile birlikte hareket edecek zemini sağlamıştır (Soylu, 2021). Hatta bazı dış basın yayın organları Türkiye aleyhinde haberler yaparak, Türkiye’nin AB sınırında göçmen krizini alevlendirmeye çalıştığını ve daha öncesinden de Yunanistan sınırında yaptığının bir benzerini Polonya sınırında yaptığını iddia etmişlerdir (Baboulias, 2021). Polonya’nın bu iddiasına karşı Türk Hava Yolları şirketinin Basın Müşavirliği’nden yapılan açıklamada *“Ortaklığımız, dünyanın dört bir yanına gerçekleştirdiği uçuşlarda uluslararası otoriteler ile iş birliği içerisinde, tüm güvenlik hassasiyetlerini dikkate almakta ve operasyonlarını bu ölçüde gerçekleştirmektedir. Medyada yer alan haberler gerçeği yansıtmamaktadır. Kamuoyunun bilgisine sunarız.”* (Euronews, 2021) ifadelerine yer verilmiştir. Ayrıca yaşanan krizle alakalı Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Polonyalı mevkidaşı ile telefon görüşmesi gerçekleştirmiştir. Bakan Çavuşoğlu’nun sorunun bir tarafı olmamasına rağmen Türkiye’nin sorunun bir parçası

olarak gösterilmeye çalışılmasından ve bu çerçevede Türkiye ve THY'ye yönelik mesnetsiz iddialardan duyduğu üzüntüyü bildirmiş ve bu iddiaları reddettiğini ifade etmiştir (Sputnik, 2021).

Yaşanan göçmen kriziyle alakalı olarak Varşova tarafının, oldukça keskin ifadeler içeren açıklamalarını sürdürmeye devam ettiği görülmüştür. Nitekim Polonya Mateusz Morawiecki, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'e, Belarus'a, Türkiye'ye ve THY şirketine yönelik ifadelerini bu doğrultuda okumak mümkündür.

Belarus Devlet Sınır Komitesi'nin iddiasına göre, sınırı geçmeye çalışan göçmenlerin, geçişini engellemek adına Polonya kuvvetleri makineli tüfeklerle ateş açmıştır(TASS, 2021a).Görüldüğü üzere, Polonya sınırında gerginlik hakimken, göçmenlerin de yeşil bölgede bekleyişi sürdürülmüştür. Buna rağmen Polonya'nın ülke sınırına telden duvar örmeye başlaması ve sınırı geçmeye çalışan göçmenlere, iddialara göre ateş açması göçmenleri sınırları içerisine almak istemediğinin bir göstergesi olmuştur. Polonya'nın, iddia edildiği gibi göçmenlere ateş açması ve sınırlara duvar öreerek göçmenlere yönelik kuvvet kullanımı tam da güvenlikleştirme kuramında ifade edilen bir konunun güvenlik tehdidi olarak görülmesi ve bunun hedef kitle tarafından kabul edilmesi sonucu konuya dair alınacak her türlü önlemlerin meşru kılınması meselesiyle bağlantılıdır. Zira, Polonya kuvvetleri göçün ülkelerine yönelik bir istikrarsızlaştırma aracı olarak kullanıldığını ve bu duruma müdahale edilmesi gerektiğini ifade ederek göçü önce güvenlikleştirmiş, ardından da AB'nin de desteğiyle kuvvet kullanımını meşru bir zemine oturtmaya çalışmıştır.

2.2.Rusya

Rusya, Belarus'un göçmenlerin Avrupa topraklarına göç etmeleri noktasındaki tavrını desteklemekte, hatta Putin Lukaşenko'nun göç konusundaki izlediği politika sebebiyle de bu noktadaki desteğini sürdüreceğini ifade etmektedir (Demirkan, 2021). Rusya'nın göçmen krizinde Belarus'un yanında yer alması AB ile olan ilişkilerinde önemli bir yer tutmaktadır. Zira Polonya sınırlarına dayanan göçmenler AB'nin güvenliği noktasında büyük bir risk olarak görülmekte ve Belarus ve Rusya burada kilit ülkeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Putin'in her fırsatta Lukaşenko'nun izlediği politikadan dolayı desteğini esirgemeyeceğini net bir şekilde ifade etmesi göçmenlerin Polonya ve AB için gelecekte bir güvenlik tehdidi olarak varlığını sürdüreceğini ortaya koymaktadır. Bu noktada göçün güvenlikleştirilmesi özelinde konunun değerlendirilmesi de ayrıca bir önem arz etmektedir.

Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov'un her fırsatta Avrupalı devletleri ve uygulamalarını eleştirmiş ve AB'nin "insani değerlerini hiçe saydığı" vurgusunun teoride olduğunu, pratikte uygulama alanı bulmadığını, balsa bile bunun "çifte standartlı" yürütüldüğünü iddia etmesi de diğer ülkelerin göçmen krizi noktasında dikkatlerini AB ülkelerine çekmesine sebep olurken; Polonya ve AB tarafının göçmenlerle ilgili alınacak güvenlik tedbirleri açısından da hareket alanını kısıtlayarak Belarus'la giderek daha yakın bir ilişki içerisinde olmaktadır. Dahası Lavrov, "*Mülteci akını konusunda çifte standarttan kaçınmak ve Avrupa Birliği ülkelerinin durumunu ilgilendiren konularda ortak bir yaklaşım kullanması gerektiği*" ifadelerine sıklıkla yer vermektedir. Rusya Dışişleri Bakanı Lavrov, AB ülkelerinin Türkiye'deki göçmenler için bir fon oluştururken, Belarus'ta bulunan göçmenler için neden böyle bir uygulamanın gerçekleşmediğini sorgulamaktadır. Ayrıca göçmenlerin insani yaşam koşullarının sağlanabilmesi adına paraya ihtiyacı olduklarını ve bu insanların Belarus'ta kalmak yerine Avrupa'ya geçmek istediklerini de ifade etmiştir (TASS, 2021b). Lavrov'un ifadelerinde AB ülkelerinin "ikircikli tutumuna" vurgu yapıldığı görülmektedir. Dahası Rusya'nın, AB'nin "Batılı değerler" kavramına yönelik de bir eleştirel söylem geliştirdiği görülmektedir. Avrupa Birliği ülkelerinin göçmen krizi konusunda ortak hareket etmesi gerektiğini vurgulayan Lavrov, Birlik içerisindeki politik çok sesliliğin/çatlağın olduğuna dair bir imaya da yer vermektedir. Rusya'nın, yukarıdaki ifadelerden de anlaşıldığı üzere göçmenlerle ilgili alınacak kararlarda müşterek bir tavır belirlenmesinin üzerinde durması da Rusya'nın, Polonya ile Belarus arasında yaşanan göçmen krizinde göz ardı edilmemesi gereken bir ülke olduğunu net bir şekilde gözler önüne sermektedir.

Bir başka değerlendirmeye göre; Rusya'nın insani değerlerden ziyade siyasi nüfuz alanının ve etkinliğinin ön planda tutulduğu söylenebilir. Bu noktada da Aleksey Navalni'nin zehirlenmesi konusu gündeme gelmektedir. Putin'in en önemli muhaliflerinden olan siyasetçi Aleksey Navalni'nin zehirlenmesinin ardından AB'nin yaptırım uygulamaya başladığı Rusya, Avrupa'ya yönelik göçmen akınıyla AB'yi zor durumda bırakmayı uygun bir taktik gibi görmektedir. Dolayısıyla Rusya, Lukaşenko'dan bu husustaki desteğini esirgemeyeceğini net bir şekilde ifade etmiştir (Demirkan, 2021). Ayrıca yaşanan krizle ilgili olarak Rusya'nın Belarus'a verdiği destek önemlidir, zira AB ülkeleri ve Batılı ülkelerle temas halinde olan Rusya'nın, sorunun çözümünün AB'nin tutumuyla ilgili olduğu yönündeki inancını taze tutmaya çalıştığı da söylenebilir.

2.3. Avrupa Birliği (AB)

AB ülkeleri, Polonya sınırında yaşanan göçmen kriziyle alakalı net bir duruşa sahip gözükmemektedir. Konunun baş sorumlusu olarak gördükleri Belarus hükümetini eleştiren AB ülkeleri, Irak, Suriye ve dünyanın diğer çatışma bölgelerinden gelip Belarus'a sığınan göçmenleri, AB sınır ülkelerine doğru bilinçli ve istekli bir biçimde yönlendirdiğini düşünmektedir. AB'ye göre Belarus bu politikayı uygulayarak, düzensiz göçü bir enstrüman gibi kullanarak, Birliğin ekonomik, siyasi ve sosyal yaşantı olarak istikrarsız hale getirilmesini amaçlamaktadır (Cura, Yılmaz ve Kıyağan, 2021).

Yoğun bir göçmen akınına uğrayacağı düşüncesine hakim AB, konu hakkında birtakım girişimlerde bulunmayı tercih etmiştir. Özellikle bu noktada Almanya'nın oynadığı rol oldukça önemli gözükmemektedir. Nitekim o dönemki Almanya Başbakan Vekili Angela Merkel, Rusya Devlet Başkanı Putin ile AB'ye yasadışı göçmen akınının engellenmesi hususunda görüşmüş ve Rusya'nın göçmen krizini önlemesi adına Belarus Devlet Başkanı Lukaşenko üzerindeki etkisini kullanmasını talep etmiştir (TASS, 2021c). Dahası, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile Avrupa Konseyi Başkanı Charles Michel, güncel meselelerin masaya yatırıldığı bir görüşme gerçekleştirmiştir. Taraflar, Belarus sınırındaki AB ülkeleriyle olan duruma da değinmiş ve göç krizinin uluslararası insancıl hukuk temelinde daha da büyümeden erkenden çözülmesinin önemine dikkat çekmiştir (Trend News Agency, 2021).

Ayrıca konuyla ilgili Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile bir telefon görüşmesi gerçekleştirmiştir. Elysee Sarayı'ndan yapılan açıklamada, görüşmede gerginliğin azaltılması üzerinde mutabık kalındığı bildirilmiştir. Açıklamada, *“Güncel krizin nedenleri konusunda hemfikir olunmasa da Putin'in, özellikle de araçsallaştırılan göçmenlere duyulan saygıdan ötürü, bu krizin sona erdirilmesi gerekliliğini kabul ettiği”* ifade edilmiştir (Deutsche Welle, 2021a).

AB Komisyonu Başkanı Von der Leyen ise, Polonya sınırında yaşananların bir “göçmen krizi olmadığını”, aslında bunun “otoriter bir rejimin demokratik komşularını istikrarsızlaştırma girişimi” olarak yorumlamıştır. Ayrıca Leyen, Avrupa Birliği'nin bir bütün olarak meydan okumayla karşı karşıya kaldığını ve bu yüzden de Belarus'a yönelik yeni yaptırımların çalışmalarının yürütüldüğünü ifade etmiştir (Deutsche Welle, 2021b). Von der Leyen'in demokratik ülkelere yönelik göç dalgasının ülkenin istikrarsızlaşmasına neden olacağı ifadelerinden aslında örtülü olarak göçmenleri birer “tehdit” olarak sunduğunu görmekteyiz, zira göçmenler tam da bu noktada bir ülkenin toplumsal benliğine bir tehdit olarak görülmekte

ve “biz” kimliği için tehdit arz etmektedir. Kuramsal çerçevede de ifade ettiğimiz gibi göç/göçmen konusu politize edilmemiş yani kamusal anlamda tartışma meselesi olarak görülmeyen bir alandan, politize edilen yani kamu politikasının bir parçası olarak görülen bir alana taşınmış; ardından da bir siyasi aktörün söylemleriyle birlikte güvenlik tehdidi olarak inşa edilerek güvenikleştirilmiştir.

Sonuç

Göç olgusunun uluslararası sistemde, özellikle Soğuk Savaş sonrasında ciddi bir tehdit/mesele olarak görülmesi; konunun güvenlik bağlamında ele alınmasını gerekli kılmıştır. Buradan da hareketle Kopenhag Okulu, göç konusunun güvenikleştirilmesinin anlaşılmasına yönelik izahta bulunmuştur. Okul’un öncülerinde Wæver, kullandığı “güvenikleştirme” kavramı, göç ve güvenlik ilişkisindeki organik bağın oluşturulması adına kavramsal bir katkı sunmuştur.

Bu makale kapsamı itibariyle güvenikleştirme, toplumsal güvenlik ve güvenikdışlaştırma gibi kavramları açıklamıştır. Çalışmanın örnek olayı olarak seçilen “Belarus göçmen krizi”nin de arka planı, nedenleri ve süreci işlenmiştir. Teorik çerçevenin pratik bir vakayı açıklamada bütünsel açıdan bir uyumluluk olamayacağı gibi, bu çalışmada da söylem analizi yöntemine başvurularak bazı bulgular tespit edilmiştir. Bu da çalışmanın özgün değerini ortaya koyması açısından dikkate değer görülecektir.

Soğuk Savaş sonrası dönemde, ülke sınırları konusunda katı kuralların yavaş yavaş erimesiyle beraber, ülkeler arasında “göç” önemli noktaya gelmiştir. Devletler, yaşanan bu gelişmeleri zaman zaman güvenlik tehdidi olarak algılayabilmektedir. Bu konu, devletlerin bekası açısından önem arz ettiği için ilgili devletler göç konusunu güvenikleştirebilmektedir. Nitekim bu bağlamda, Belarus’un Rusya’yla devam eden entegrasyon sürecinin hızlanmasının ardından Batılı ülkelere karşı yeni bir caydırıcı güç olarak yapay bir “göçmen krizinin” Polonya sınırında oluşturulmaya çaba harcandığı görülmektedir. Bu sonuca hem Lukaşenko’nun hem de Lavrov’un söylemlerinden ulaşabilmek mümkündür.

Çalışmanın diğer bulgularından biri olarak da; AB üyesi olan Polonya’nın göçmenlerin “canlı kalkan” olarak kullanıldığı iddiasının ardında aslında siyasi planların uygulandığını göstermesi açısından dikkate değerdir. Dolayısıyla Kopenhag Okulu’nun göçle ilgili “göçün, devletlerin nüfuslarını homojenleştirmeye yönelik siyasi bir programın parçası olarak kullanıldığı” hipotezini destekler niteliktedir. Dahası Polonya, çalışma içerisinde de yer aldığı üzere göçmenler üzerine ateş açması ve sınırlarına giriş sağlayamaması adına sınırlarına duvar

örmesi ve göçmenleri bir güvenlik tehdidi olarak algılaması, her türlü önlemin alınması adına meşru bir zemin olarak değerlendirilmiştir; zira Polonya, ülkesine yönelik göçü bir istikrarsızlık aracı olarak kullanmış ve göçü güvenlikleştirmiş, akabinde de AB'nin desteğini sağlamak adına kuvvet kullanım temelli meşru bir zemin yaratmaya çalışmıştır.

AB tarafından gelen açıklamalar incelendiğinde, üyesi olan Polonya ile eş değer olduğu görülmüştür. Nitekim konuyla alakalı açıklama yapan AB Komisyonu Başkanı Von der Leyen ve diğer AB ülkeleri Belarus üzerinden başlayan göç dalgasının ülkelerini istikrarsızlaştıracağını ve örtülü olarak da göçmenleri birer tehdit olarak sunduğu görülmüştür. Özellikle Birlik adına açıklamalarda bulunan Von der Leyen, toplumsal benliğe vurgu yapmıştır. Böylelikle göç/göçmen konusu, politize edilmemiş bir alandan, politize edilen bir alana doğru geçerek, nihayetinde bir güvenlik tehdidi olarak sunulmuştur.

Yukarıdaki gelişmeler ışığında Polonya ile Belarus arasında yaşanan göçmen kriziyle ilgili birkaç tespitte bulunmak mümkündür. Bunlardan ilki taraflar arasında yaşanan bu mücadelenin insani açıdan göçmenler için büyük bir risk oluşturduğu yönündedir. Bununla birlikte sayıları giderek artan göçmenlerin AB açısından bir güvenlik meselesi haline geldiği ve ilerleyen süreçlerde AB'yi güvenlik açısından nasıl bir tehlikenin beklediğinin bilinmezliğidir. Bu noktada "kimin güvenliği" sorusu akıllara gelmektedir. Makalemizin konusu olmaması sebebiyle burada bu konu üzerinde durulmamış olsa da ilerleyen süreçlerde belki de konuşulması gereken önemli konulardan biri olduğu da düşünülmektedir. Zira giderek artacak olan bir göçmen nüfusu hem AB'nin mevcut durumu açısından bir bilinmezliğe sebep olacak hem de göçmenlere yönelik alınan/alınacak tedbirler açısından göçmenlerin bu süreçten nasıl ve ne şekilde etkileneceği hala belirsizliğini koruyacaktır. AB'nin bu süreçte izlediği/izleyeceği politikalar Batı'nın demokrasi ve insan hakları açısından gerçek tavrını da ortaya koyacak olması sebebiyle önemlidir. Dolayısıyla taraflar arasındaki göçmen krizi önemli bir insan hakları sınavı olarak karşımızda durmaktadır. Konuyla ilgili Rusya'nın da kilit bir ülke olduğunun unutulmaması gerektiğinin altını çizmek gerekmektedir. Zira Rusya tarafından yapılan açıklamalardan anlaşıldığı üzere, süreçte Rusya'nın Belarus'a desteğini sürdüreceği beklenmektedir.

Son olarak sorunun çözüme kavuşabilmesi adına birkaç seçeneğin varlığından söz etmemiz mümkündür. İlk olarak, Lavrov'un AB'nin ikircikli tutumu konusundaki eleştirisi kabul edilerek, AB tarafından göçmenler için bir insani yardım fonu oluşturulabilir. Bu durum, AB'nin politize edilmeyen, güvenlikleştirmiş olduğu göçmen sorununun rahatlaması anlamına

da gelecektir. İkinci olarak, Belarus ile AB masaya oturarak, Belarus'a karşı uygulanan yaptırımlarda yumuşamaya gidilebilir. Bu seçeneklerin gerçekleşmemesi halinde ise göçmen krizinin ilerleyen dönemlerde büyüyerek devam edeceği söylenebilir. Bu durum ise Batılı değerlerin tartışılmaya başlandığı günümüz uluslararası sisteminde, tartışmaların boyutunun artarak süreceğini de göstermektedir. Ayrıca krizin yaşanmasında doğrudan ya da dolaylı bir şekilde etkisi bulunan aktörlerin “insani değerlere” öncelik vererek hareket etmesi gerektiği ve güvenlikleştirilmiş göç krizinin çözümünde samimi yaklaşım içerisinde olması da gerekmektedir.

Kaynakça

- Açıkmeşe, S.A. (2014). “Güvenlik, Güvenlik Çalışmaları ve Güvenlikleştirme”, *Küresel Siyasete Giriş*, İletişim, İstanbul, 241-253.
- Baboulias, Yiannis (2021). “How Turkey is fuelling the Belarus-Poland migrant Crisis”, *The Spectator*, <https://www.spectator.co.uk/article/the-eu-is-letting-humans-become-pawns>, (Erişim Tarihi: 24.04.2022).
- Baldwin, D. A. (1997). The concept of security. *Review of international studies*, 23(1), 5-26.
- Buonanno, Laurie (2017). “The European Migration Crisis”, In D. Dinan, N. Nugent, and W. E. Patterson (Ed.), *The European Union in Crisis*.
- Buzan, B. (1991). *People, states & fear: an agenda for international security studies in the post-cold war era*. Ecpr Press.
- Buzan, Barry, Ole Wæverve Jaap de Wilde (1998), *Security: A New Framework for Analysis*, Boulder, Londra: Lynne Rienner Publishers.
- Buzan, B. ve Hansen, L. (2009). *The Evolution of International Security Studies*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Cura, Ali, Mehmet Yılmaz ve Aşkın Kıyağan(2021). “Belarus'ta kalabalık bir düzensiz göçmen grubu Polonya sınırına ilerliyor”, *Anadolu Ajansı*, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/belarus-ta-kalabalik-bir-duzensiz-gocmen-grubu-polonya-sinirina-ilerliyor/2414908>, (Erişim Tarihi: 24.04.2022).
- Demirkan, Tarık (2021). “5 soruda Polonya-Belarus sınırında göçmen krizi”, *BBC News*, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-59220897>, (Erişim Tarihi: 27.04.2022).

- Deutsche Welle (2021a). “ABD Belarus'a karşı yaptırım hazırlığında”, <https://www.dw.com/tr/abd-belarusa-kar%C5%9F%C4%B1-yapt%C4%B1r%C4%B1m-haz%C4%B1rl%C4%B1%C4%9F%C4%B1nda/a-59832195>, (Erişim Tarihi: 25.04.2022).
- Deutsche Welle (2021b). “Von der Leyen: Belarus AB'yi istikrarsızlaştırmaya çalışıyor”, <https://www.dw.com/tr/von-der-leyen-belarus-abyi-istikrars%C4%B1zla%C5%9F%C4%B1rmaya-%C3%A7a%C4%B1%C5%9F%C4%B1yor/a-59911566>, (Erişim Tarihi: 25.04.2022).
- Euronews (2021). “Polonya-Belarus sınırındaki mülteci krizi: THY yasadışı göçmen taşıdığı iddiasını yalanladı”, <https://tr.euronews.com/2021/11/09/turkiye-polonya-belarus-s-n-r-ndaki-multeci-krizinin-icine-cekiliyor-ab-ek-yapt-r-mlara-gi>, (Erişim Tarihi: 26.04.2022).
- France24 (2021). “Russia, NATO weigh in as migrant crisis worsens at Belarus-Poland border”, <https://www.france24.com/en/europe/20211110-poland-accuses-putin-of-masterminding-belarus-border-crisis>, (Erişim Tarihi: 28.04.2022).
- Küçük, M. N. (2021). Göç-Güvenlik Bağlantısını Yeniden Düşünmek. *Uluslararası İlişkiler/International Relations*, 18(69), 3-28.
- Metcalf-Hough, Victoria "The migration crisis? Facts, challenges and possible solutions", *Shaping policy for development, ODI*, <https://cdn.odi.org/media/documents/9913.pdf>, (Erişim Tarihi: 24.04.2022).
- Miş, N. (2011). Güvenikleştirme Teorisi ve Siyasal Olanın Güvenikleştirilmesi. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 6(2), 345-381.
- Özerim, G. (2014). Avrupa'da Göç Politikalarının Ulusüstüleşmesi ve Bir Güvenlik Konusunda Dönüşü: Avrupa Göç Tarihinde Yeni Bir Dönem mi?. *Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 5(1), 11-48.
- Rumelili, B., ve Karadağ, S. (2017). Göç ve güvenlik: Eleştirel yaklaşımlar. *Toplum ve Bilim*, 140, 69-92.

- Soylu, Ragıp (2021) "Poland accuses Turkey of “synchronising” refugee crisis with Belarus and Russia", *Middle East Eye*, <https://www.middleeasteye.net/news/poland-turkey-synchronising-migration-crisis-russia>, (Erişim Tarihi: 02.05.2022).
- Sputnik (2021). “Belarus’a mülteci taşıma suçlaması: THY’ye karşı yaptırım gücü masaya sürülebilir”, <https://tr.sputniknews.com/20211111/belarus-a-multeci-tasima-suclamasi-thy-ye-karsi-yaptirim-gucu-masaya-surulebilir-1050701919.html>, (Erişim Tarihi: 25.04.2022).
- TASS (2021a). “Minsk says Polish forces used machine guns to stop refugees”, *TASS*, <https://tass.com/world/1365675>, (Erişim Tarihi: 01.05.2022).
- TASS (2021b). “Lavrov calls on EU to avoid double standards over Belarusian-Polish border situation”, *TASS*, <https://tass.com/world/1359163>, (Erişim Tarihi: 30.04.2022).
- TASS (2021c). “Merkel confirms she asked Putin to influence Lukashenko over migrant Crisis”, *TASS*, <https://tass.com/world/1359857>, (Erişim Tarihi: 01.05.2022).
- Trend News Agency (2021).“Heads of Russia, EU discuss situation in Karabakh”, <https://en.trend.az/azerbaijan/politics/3516914.html>, (Erişim Tarihi: 27.04.2022).
- Wæver, O. (1995). *Securitization and desecuritization*. Ronnie D. Lipschutz (Ed.) On Security içinde (ss. 46-86).
- Wæver, O. (2003). *Securitisaton: Taking stock of a research programme in Security Studies*. Unpublished draft, 1-36.